

Pursukääpä

Lappticka

Amylocystis lapponica

Uhanalaisuusluokka (IUCN): silmälläpidettävä (NT)

Luonnehdinta

Pursukääpä on yksivuotinen hyllymäisesti kuusimaapuilla kasvava kääpä. Kupera lakki on 5–10 cm leveä ja reunoilta joskus liuskainen. Nuori itiöemä on valkea, ajan myötä se muuttuu ensin kosketuskohdista ja lopulta kokonaan ruosteenruskeaksi. Yläpinta muuttuu iän myötä karvaisemmaksi. Tuoreena pursukääpä on mehukas ja tuoksuu suopursulta. Kuiva sieni on hyvin kova.

Elinympäristö ja levinneisyys

Pursukääpä on tyypillinen aarniometsien laji. Se kasvaa vanhoissa kuusikoissa kookkaissa, melko kovissa, lahoamisen alkuvaiheessa olevissa kuusimaapuissa. Etelä-Suomessa puut ovat yleensä kaatuneet kosteille paikoille, kuten räme- ja korpilaikkuihin. Pohjoisessa pursukääpä kasvaa myös kuivemmilla kankailla. Sitä tavataan harvinaisena lähes koko maassa etelärannikkoa ja pohjoisinta Lappia lukuun ottamatta. Levinneisyys on pohjoispainotteinen.

Nykytila ja uhkatekijät

Pursukääpä on taantunut vanhojen, koskemattomien metsien vähentymisen myötä etenkin Etelä-Suomessa. Lahopuujatkumien katkeaminen on pursukäävän suurin uhka, ja laji esiintymän turvaaminen esiintymispaikan metsätaloustalouden rinnalla on vaikeaa. Valtaosa lajin kasvupaikoista sijaitsee suojelualueilla etenkin maan Etelä- ja Keski-Suomessa.

Hoitosuosittelut

Pursukäävän esiintymispaikka tulisi rajata hakkuiden, ojitusten ja maanmuokkausten ulkopuolelle. Lisäksi esiintymispaikalla olisi tärkeä huolehtia lajille elintärkeästä lahoppuujatkumosta, sillä pursukääpä on yksi vaateliaimmista aarniolajeistamme. Parhaiten lajiesiintymä turvattaisiinkin rajaamalla laaja metsäalue metsätaloustalouden ulkopuolelle. Runsaslahopuustoisten metsien vapaaehtoiseen suojeluun on mahdollista hakea rahoitusta METSO-ohjelman kautta.

Lähteet

- Kotiranta, H., Saarenoksa, R. & Kytövuori, I. 2009. Suomen käävökkäiden ekologia, levinneisyys ja uhanalaisuus. – Norrlinia 19: 1–233.
- Kotiranta, K. & Niemelä, T. 1996. Uhanalaiset käävät Suomessa. 2. uudistettu painos. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. Ympäristöopas 10. 184 s.
- Niemelä, T. 2005. Käävät, puiden sienet. Luonnontieteellinen keskusmuuseumi, Kasvimuseo, Helsinki. 319 s.
- Nitare, J. 2000. *Amylocystis lapponica* – lappticka. Teoksessa Nitare, J. (red.) Signalarter – Indikatorer på skyddsvärd skog. Flora över kryptogamer. Skogsstyrelsen, Jönköping. 384 s.

Kuva: Jorma Pennanen